

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 42.

V Ljubljani, 19. vinotoka 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: „Naša politika“. — Naš denarni zavod. — Glas vpijočega. — Spomini na Belgrad. — † Nadučitelj Engelbert Kavčič. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

„Naša politika“.*)

(Malo odgovora iz blejskega kota.)

△ Prebravši članek pod gorenjim naslovom, ki ga je priobčil „Učit. Tov.“ v svoji 40. št. t. l., smo se nehote spomnili onih „zlatih“ časov, ko so živeli na Kranjskem — še v konkordatski dobi — oni zadovoljni kranjski „šomaštri“, ki so smeli le to misliti in to brati, kar so jim dovolili njih predpostavljeni župniki in kar so pisale pokojne Bleiweisove „Novice“. Ti zadovoljni kranjski „šomaštri“ so občutili takrat višek zadovoljnosti in sreče, ako so mogli presedeti nekaj uric po sklenjenem šolskem pouku na svojem vrtičku z običajno pipo v ustih pred uljnakom. Takrat so si mislili: „Sedaj me naj pa ves svet rad ima!“ In ti zadovoljni Kranjci so hodili tako devotno po vasi, da bi se najrajši do tal poklonili vsaki vaški „palmogočnosti“ in milo se jim je storilo, ako so nehote malo trše zadeli ob cestni kamen.

To so bili zlati časi na Kranjskem! V vseh vaseh je vladal idilični mir, in naši predniki so uživali tako spoštovanje in tak ugled, da čutimo njegove posledice še danes...

A preidimo k stvari!

Člankar ima naravnost predpotopne misli o vsej politiki sploh, začeni pri občinski in končavi pri svetovni. Umevno je, da se učitelj s svetovnim naziranjem ne bo vtikal in vmešaval v politiko, ki jo uganjajo stare ženice pri vaškem vodnjaku ali ki jo goje brezzobi možički za zapečkom ali ki jo vodijo vinski bratci ob sejmovih.

Naravnost neodpustljiv prestopak pa stori oni ljudskošolski učitelj na kmetih, ki se namenoma, iz strahu ali zaradi ljubega miru absentira od občinskih volitev, oziroma oni, ki se ne potezajo za mandat v občinskem zastopu.

Občinski svet je takorekoč ogledalo vsake občine, zakaj kakršen občinski zastop, taka občina. To je dokazana istina. — In občinski zastop je prva inštanca vse nadaljne politike. — To priznavajo vsi treznomisleči in v prihodnost zroči politiki. Vzemimo le nekaj zgledov! Vprašamo člankarja, čemu se li naša

prečastita duhovščina tako strastno poteza za občinske zastope? Čemu si je stavil „slavni“ dr. Lueger za edino nalogo svojega življenja, dobiti občinski zastop dunajski v svojo pest? — Edino le iz tega vzroka, ker le-ti faktorji dobro vedo, da je občinski zastop oni teren, kjer se da uspešno zastaviti za nadaljno višjo politiko.

In ravno v občinskem svetu se nudi učitelju nebroj prilik, pokazati, da več zna, kolikor pa potrebuje ravno za šolsko delovanje. Ravno občinski svet je oni kraj, kjer si ljudskošolski učitelj pridobi lahko trajen ugled in obče zaupanje.

Obče znana je — menda tudi člankarju — resnica: Kakršen je občinski svet, tak je tudi krajni šolski svet. In menda pravemu učitelju ni vseeno, kak krajni šolski svet gospoduje v njegovi šoli. O tem bi se dalo pisati še mnogo in mnogo, a predaleč bi zašli.

Naš apel na vse resno učiteljstvo, ki gleda z lastnimi očmi v prihodnost, je: Izkušajte priti v občinski svet! Tu zastavite vse svoje znanje! In uverjeni smo lahko, da nam prinese prihodnost lepše dneve.

Po naših nazorih bi moral vsak učitelj delovati v svoji občini na to, da postane vsaj drugi občinski svetovalec, ako ne prvi.

Ravnatoko napačno, lahko rečemo pogubonosno, je ono sklicevanje na vsiljivost i. t. d. Menda so že minili časi, ko je učitelj vedno in vedno hotel igrati ulogo „bešvihtigungshofrata“, hodil le vedno v rokavicah okolo in se topil same prijaznosti in servilnosti.

Posnemajmo druge! Energični, temperamentni nastop nam prinese mnogokrat večje uspehe kakor pa ono cincanje, ki so ga svoje dni radi gledali graščinski valpeti. Ako pa slučajno pri teh nastopih stopimo temu ali onemu domišljavcu malce na kurje oko, ne ustrašimo se tega, bo vsaj spoznal, da smo obuti in da ne hodimo bosi po svetu.

In tisto moralizovanje s paragrafi! Stopimo že enkrat iz one nespametne idealne višine, kjer vidimo vse polno paragrafov, in sicer le takih, ki nas tlačijo. Ali imamo še premalo paznikov okolo sebe! Bodimo realni in zakličimo glasno med svet: Spoštujte sami najprej predpisane paragrafe, potem jih hočemo tudi mi! Enakopravnost vladaj povsod in vselej!

*) Ta članek objavljamo, ker nam veli naša liberalnost, da dajmo besedo tudi nasprotnemu mnenju. Seveda so prvemu gospodu člankarju za morebitne ugovore predali našega lista tudi na razpolago. Uredn.

In kateri stranki se naj pridruži slovensko učiteljstvo? To vprašanje je menda že tako vsestransko in temeljito rešeno, da bi bilo odveč, izgubljati vsako besedo. Slovenski učitelj, ki je lastne volje, menda že davno ve, kje je njegov tabor, kam se ima pridružiti ob času volilnih bojev. Da se pa mora tedaj pokazati celega junaka, celega moža, ne bo dvomil niti najmanj. Za svojo stranko mora storiti vse, kar je v njegovi moči, bodisi to komu prav ali ne. Stranka naj ima še toliko vojakov volilcev, ako se pa ti ravna po navodilih zastarelih člankarjevih nazorov, pride na kant, in to pomeni stranki in vsem strankinim idejam — smrt!

Bodimo agilni in neustrašeni pomočniki oni stranki, ki ima na svoji zastavi napisano geslo: V napredku je naša rešitev!

Nad vse značilna pa je izjava člankarjeva zaradi svetovne politike. Torej po tej izjavi je najbolje, da napravimo okrog Kranjske kitajski zid, in srečni bodo njeni prebivalci, ker ne bodo butali valovi tako pestre svetovne politike — kakršna je ravno današnja — po kranjskih livadah. Ti nazori odgovarjajo popolnoma mišljenju najstrožje turške cenzure, tam je strogo prepovedano negovati svetovno politiko. Naše naziranje je v tem oziru ravno nasprotno. Sploh si ne moremo misliti učitelja, ki bi ne čital redno kakega svetovnega političnega dnevnika. — Dajmo prilike našemu narodu, da se nekoliko bolj uglobi v svetovno naziranje, in prepričani smo, da takoj obrne hrbet vsaki nazadnjaški stranki. In v tem oziru store lahko premnogo naša napredna izobraževalna društva.

Naravnost osupnilo nas je pa očitno priznanje one duševne nagote, ki jo čuti člankar z ozirom na svojo — izobrazbo. Prepričani smo, da ne ostajamo učitelji, ki se nismo zapustili duševno, odkar smo ostavili učiteljske, v duševnem oziru prav nič za našimi takozvanimi „intelligentnimi“ sloji. Sicer ima ta ali oni akademik svoj „reitpferdchen“ — ali v obči izobrazbi se gre pa lahko vsak, količkaj z duhom časa korakajoč učitelj meriti ž njim. In z našim kmetom se da marsikaj pomeniti tudi o takih stvareh, ki presegajo ono, o čemer veli Nemeč „als die Schulweisheit träumt“.

Naša veda, vsaj v kolikor jo mi zasledujemo, se je pa že davno pospela na ono višino, da ji ni treba več hoditi po svetu v raznih pripovedkah in bajkah. Čim prej dovedemo slovenski narod iz one vrtoglave višine, kjer se dandanes še nahaja, ko

misli, da visi vse njegovo življenje v rokah neizprosne usode, tem bolj zanj, tem prej pride do onega spoznanja, ki mu veli: **Zaupaj v lastno moč!**

Naše geslo je bilo, je in ostane:

„Dolžan ni samo, kar velewa mu stan,
Kar more, to mož je storiti dolžan!“

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca kimavea 1906 **K 202.003.00.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Glas vpijočega.

Krški okrajni šolski svet je v novembrski seji lanskega leta sklenil dati krškemu meščanskemu učiteljstvu 25 % stannarinsko doklado. Takratni okrajni glavar, pokojni Orešek, je sicer sklep sistiral in ga poslal na pristojno mesto v rešitev, obenem pa je sporazumno z županskimi uradi krškega okraja preskrbel, da se je potrebna vsota preliminarala, ki se faktično že od novega leta vplačuje pri davčnih uradih. Rešitve pa ni in ni! Meščansko učiteljstvo je že dvakrat ali trikrat ponovilo prošnjo — toda zaman. Gospoda v dobi enega leta ne najde toliko časa, da bi vsaj blagohotno poročala: damo — ne damo!

Tukaj se delovanje sv. Birokracija kaže v briljantni razsvetljavi. Navadno pravijo, da kmet neče, v tem slučaju pa je bil kmet pripravljen žrtvovati potrebnih prispevkov, med tem ko oblastvo ne reče ni bev ni mev. Je li zakonito, tako dolgo zadrževati sklepe okrajnega šolskega sveta, ki je v tem oziru pravzaprav sam kompetenten? Saj plačuje meščansko šolo v Krškem okraj sam.

Krško meščansko učiteljstvo je med najslabše plačanimi v Avstriji. Osebnega statusa nima; plača, ki so jo nakazali mla-

Spomini na Belgrad.

Prijatelju in pobratimu Jovanu P. Jovanoviću posvetil — a.

I.

Neizbrisni nam ostanejo v spominu dnevi, ki smo jih preživeli letošnje počitnice v stolnem Belgradu med srbskimi brati učitelji.

V onih dneh smo dobili toliko vtiskov v svojo dušo, da nam bo pač težko podati natančno sliko o vsem, kar smo doživeli. Lepi so spomini, ki jih hranimo v svojem srcu, in v kako uteho so nam ravno ti spomini prav mnogokrat, ko se vračamo, duševno in telesno izmučeni, od šolskega pouka! — Ako preživimo v duhu v takih časih vse one dneve, se nam vrne duševna svežost, in z novim veseljem se zopet lotimo svoje naloge.

Spomini, žal, da so le spomini!

In pestri — kakor so pestre cvetke na pomladnem travniku — so ti spomini. Slika zakriva sliko v našem spominu, in težko, da dobimo dovolj besed, ki naj vsaj približno opišejo to, kar smo doživeli.

Nestrpno sem čakal dne 16. avgusta t. l. na južnem kolodvoru v Ljubljani svojih sopotnic in sopotnikov, da odrinemo na jug. Minute so mi bile ure. Najprej ugledam tovariša J. Prvo vprašanje je bilo: „Kje so ostali drugi?“ — Odgovor je bil: „Tovariš G. nas pričakuje v Zagrebu, a tovariš T. se nam pridruži v Kresnicah; gospici tovarišici pa morata biti tu.“

In res! Besede še niso bile izgovorjene, pa zagledava po peronu ponosno korakati omenjeni gospici. Prtljage sta imeli toliko s seboj, da je menda več ne bosta vzeli niti na svoje ženitovansko potovanje. Umevno je, da sva tudi midva bila podobna pravima agentoma.

Pozdrav je bil v istini tovariški, in prvo vprašanje je bilo: „Ali imate potne liste?“ — Imeli smo jih vsi, nekaj je bilo slovenskih — a moj je slučajno delal izjemo, pisan je bil v blaženi nemščini.

Zbogom, Ljubljana! — — —

V Kresnicah smo se zaman ozirali po tovarišu T. Ni ga bilo. — Domnevali smo, da je mogoče že oddrdral z brzovlakom do Zagreba.

deniču, ti ostane, da stopiš sivolos v pokoj. Življenske razmere so neznosne; pošteno stanovanje je komaj dobiti za drag denar, o živilih in njihovi ceni rajše molčim!

Kje naj ob takih razmerah črpa učitelj potrebnega veselja do dela, čemu naj se trudi za daljno izobrazbo, ki se mu vedno priporoča?! Ali se ne ubija s takim postopanjem veselje do šolskega delovanja, se li ne sili človeka k temu, da zanemarja šolo in si išče postranskih zaslužkov? G.

† Nadučitelj Engelbert Kavčič.

Tožno jesensko nebo je viselo nad zemljo dne 15. t. m., ko smo polagali v zemljo truplo učitelja-trpina pri D. M. v Polju. Milo so doneli zvonovi, žalost si bral vsakemu na obrazu, zakaj spremljali smo k zadnjemu počitku moža v mladostni dobi, še ne prav 33 let starega, ki je dne 13. t. m. umrl pri svojem očetu, nadučitelju Francu Kavčiču po dolgotrajni bolezni za — sušico, ostavivši žalujočo vdovo in triletno hčerko.

Engelbert Kavčič se je rodil l. 1873. v Dragatušu blizu Črnomlja, kjer mu je oče učiteljeval. Tu je užival svoja otroška leta. Leta 1883. se je preselil oče kot nadučitelj k D. M. v Polje, kjer je začel šolati svojo deco v Ljubljani. Engelberta je pa poslal v Krško v meščansko šolo. Dopršivši to, je vstopil l. 1890. v ljubljansko učiteljsko šolo, ki ga je dovršil l. 1894. ter bil potem nameščen kot provizorični učitelj v Beli Krajini v prijaznem Semiču, odkoder je tudi nekaj časa ekskuriral na Črešnjevce.

Majnika meseca 1897. je prebil sposobnostni izpit in 20. julija 1897. je bil stalno nameščen na svojem mestu. Dne 6. aprila 1899 je Kavčič nastopil svojo drugo službo na Igu pri Ljubljani, a konec decembra 1900 je ostavil Ig, preselivši se kot nadučitelj na tretje in zadnje mesto k Sv. Križu pri Litiji. Leta 1901. si je ustanovil lastno ognjišče, poročivši se z Marijo Babnikovo iz Studenca pri D. M. v Polju. Jeseni 1905., ko je imel popisovanje šolskih otrok po precej obsežnem šolskem okolišu, se je prehladil ter si nakopal kal bolezni sušice, ki ga je položila v prezgodnji grob. Kavčič je bil blag, miren in tih človek, ves vnet za svoj poklic.

Dasiravno je bilo slabo vreme, se je zbralo lepo število učiteljic in učiteljev ter drugih sožalnikov pri pogrebu. Uči-

teljišniki so pod vodstvom tovariša Črnagoja z Barja zapeli pred šolo in na pokopališču v sree segajoči žalostinki, a tovariš Trošt iz Iga je pri odprtem grobu izpregovoril pokojnemu tovarišu v slovo, kar je marsikoga ganilo do solz.

V naročju svoje drage soproge in hčerke, pri svojem očetu, kamor si se zatekel, si zatisnil svoje trudne oči in počivaš na grobu Poljskem, v kraju, kjer si veselo preživel mladostna leta. Počivaj mirno, zlata, blaga duša! Ksaverij.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani postavi nagrobni spomenik rajnkemu tovarišu Jožefu Travnu na pokopališču pri Sv. Krištofu v Ljubljani. Odkritje spomenika se vrši 1. novembra (na god Vseh svetnikov) t. l. ob polu 11. uri dopoldne. Na grobu govori tovariš E. Gangl. Pri odkritju se pojeta žalostinki „Usliši nas, Gospod!“ in „Nad zvezdami“. Gg. pevci naj se pripravijo na ti dve pesmi. Istega dne ob 9. uri zjutraj je v telovadnici L. mestne šole v Komenskega ulicah kratka pevska vaja. — Ker je pokojni skoraj vse imetje — okrog 80.000 K — zapustil v šolske namene, naj bi se zbralo k odkritju prav mnogo učiteljstva, da izkažemo svojemu dobrotniku zadnjo čast!

Logaško okrajno učiteljsko društvo je zborovalo dne 11. t. m. v Dolenjem Logatcu. Pred zborovanjem je bilo odkritje nagrobnega spomenika tovariša Alojzija Pina, ki sta mu ga postavila vdova in učiteljsko društvo. Na pokopališču se je zbrala šolska mladina, k zborovanju došlo učiteljstvo in mnogo drugega občinstva. Pevci so zapeli pod vodstvom tovariša nadučitelja g. L. Punčuha žalostinko „Usliši nas!“ — Ob lepem nagrobnem spomeniku je potem izpregovoril tovariš E. Gangl te-le besede:

„Dne 12. grudna lanskega leta smo se prvič zbrali na tem prostoru. Zemlja je tedaj odprla svoje naročje, da sprejme vase, kar je ugasnilo in se izživel. Spremili smo do tukaj prijatelja in tovariša, ki je dokončal svojo nalogo prej, kakor smo mislili sami in kakor si je želel sam. Dohitela ga je usoda slovenskega učitelja, ki se — sveči enako — žrtvuje sam, da sveti drugim. In tedaj, ko so bile moči izčrpane, in se je izrabila sila bolnega organizma, se ni moglo zgoditi nič drugega, nego da je nagnil glavo in umrl, in gruda je zbobnela na njegovo zgodnjo krsto. Poslovili smo se od njega, in težka so nam bila srca. A v sebi smo sklenili takoj takrat, da se zopet zberemo ob njegovi gomili tedaj, ko postavimo ob njeno zglatje,

Na Zidanem mostu smo prestopili. In tu smo naleteli na tovariša T. Smejla se nam je na vse grlo ter nas izprašaval, gremo li v Ameriko, ker imamo toliko prtljage. „Glejte“, je dejal, „slovenski učitelji imate še vsega preveč, ker drugače bi popotovali tako kakor jaz, ki ima le toliko s seboj kakor oni znani grški modrijan, ki je rekel, da vse svoje na sebi nosi.“ — In pokazal nam je svojo prtljago: običajni dežnik in solnčnik obenem, zgodovinsko (za njegovo zgodovino namreč!) znani havelok in par žepnih robcev. To je bila vsa njegova prtljaga. Samo glavne prtljage — svojega možnjčka — nam ni hotel pokazati!

V Zagrebu so nas sprejeli prav srčno: tovariš G. ter nekaj hrvaških kolegov, med njimi naši sopotniki v Srbijo, ljubeznivi prof. Ivkanec in prefekt učiteljskega internata, Pejnovič.

Prvo vprašanje je bilo: „Kje prenočimo?“ In preskrbeli so nam imenitno nočišče hrvaški kolegi. Tovariš P. nam je odstopil svoj internat s kakimi 40 posteljami. In postelje so bile naravnost imenitne. Mislili smo, da ležimo doma na samih pernicah, in prav nič se ne motim, ako trdim, da bi se takih postelj sami nebeški krilateci ne branili, čeravno so vajeni spat na samih oblakih!

Ta večer smo preživeli nekaj prav lepih ur med hrvaškimi kolegi. Pridružil se nam je tudi kolega D. iz Serajeva, ki se je vračal iz Nemčije. Tam je namreč delal skice po naravi za serajevske šole. Ves srečen je bil, ko je slišal, da smo s Kranjskega, zakaj bil je lansko leto na Barju, kjer je risal pridelovanje šote. S tovarišem Č. je bil večkrat skupaj, in ako se prav spominjam, nam je pravil, da je obiskal celo izanskega Franceta.

Drugo jutro smo si ogledali zagrebške zanimivosti, seveda v prvi vrsti le one, ki zanimajo nas učitelje, a tudi drugih nismo prezrli. Le žal, da nam je bil čas tako kratko odmerjen, zakaj popoldan ob 2-23 smo jo odkurili z brzovlakom proti Belgradu.

Vožnja po slavonski ravnoti do Belgrada je bila za nas, ki smo vajeni hribovitih krajev, nekaj povse novega. Neodotična planjava na vseh krajih! In tu se vrste obširni gozdovi, znane šume orjaških hrastov, neskončni travniki in neskončne njive, obsejane izvečine s samo koruzo. Koruza dosega tu tako visočino, da se vanjo lahko skrije jezdec. — In na teh planjavah se pase brezštevila čred, konj, krav, prešičev, gosi, rac in puranov. — Le tupatam zagledaš med samim sadnim drevjem

trdo in mrzlo postlano, viden znak svojega tovarištva in prijateljstva do njega, ki živi samo še v naših sreih in v svojih delih. In ta hip je došel! In to, da živi v naših sreih in v svojih delih, je najlepši dokaz, da ni bilo njegovo življenje brezplodno, nego da si je ustvaril in zagotovil sam neumrjčo posmrtnost, ki je delež pravemu in navdušenemu slovenskemu učitelju in ki se ponosnejše in nerazrušnejše dviga na pragu pozemelske hoje nego še tako dragocen spomenik, rezan iz trdega kamena! In ali niso sedaj, ko govorimo o njem, z vso silo zaživela njegova dela, ki se žaré kakor zlati sadovi v zgodovini njegovega življenja? Kakor zvezde so, ki goré iz noči njegovega nezdramnega spanja, in kakor biseri so, ki se leskečejo izmed trnja, nastlanega na pot učiteljevanja. Bolj kakor vsak vojskovodja, ki je s krvjo oškropil svoje zmagovalje, bolj kakor vsak globok mislec, ki je s svojimi idejami budil in bistril duhove, zasluži pravi učitelj svoj spomenik. Žrtvoval je človeštvu samega sebe. Darove svojega duha in čuvstva svojega srca je razdelil med ljudstvo, in potem, ko je bilo vse darovano, je padel in umrl. Smrt mu je bila plačnica. A v tistem hipu, ko se mu je zaprlo oko, se je dvignil v legijo nesmrtnikov, ker se je njegova duša izlila med množice ubogih in majhnih, kjer živi in prehaja od roda do roda. Pokojni tovariš pa ni deloval samo v šoli. Budil in ogreval je ljudstvo tudi s svojimi bogatimi zmožnostmi: z godbo in poezijo. Zato je njegova smrt vredna trojnega obžalovanja. A on je dopolnil svojo nalogo, nam je ostalo viharo življenje. In ko smo sedaj oficijalno združeni ob njegovi gomili, si obljublamo, da se bomo tudi nadalje ravnali po njegovem zgledu: učitelji — v pravem pomenu te besede — hočemo biti svojemu ljudstvu! S to obljubo se poslavljamo od njega, in v svojih sreih poneseemo neminljiv spomin nanj, ki je bil naš!

Ko so pevci zapeli še eno žalostinko, se je množica razšla, učiteljstvo — 13 učiteljev in 13 učiteljic — pa se je zbralo v šoli k zborovanju, ki ga je otvoril društveni načelnik, tovariš nadučitelj A. Šest.

Edino točko vzporeda je tvorilo predavanje g. prof. Suherja o modernem risanju. Gosp. strokovnjak je govoril o praktični strani tega pouka in kazal njega presenetljive uspehe na mnogih risbah, ki jih je prinesel s seboj. Učiteljstvo je z velikim zanimanjem poslušalo govornika in mu je hvaležno za poučno predavanje. Zahvalo mu je izrekel g. društveni načelnik, ki je zahvalil tudi tovariša Gangla za nagrobni govor.

Padagoško društvo v Krškem je zborovalo v soboto, dne 6. t. m. v prijaznem Št. Rupertu. Zborovanja se je udeležilo lepo število 45 tovarišev, ki so prihiteli od blizu in daleč. Videli smo celo tovariše iz tako oddaljenih krajev kakor so Orklje, Čatež, Vel. Dolina i. dr., take požrtvovalnosti je iskati pač le v učiteljstvu.

posamezne vasi, kjer te pozdravljajo borne hišice, zidane v karakterističnem slavonskem slogu.

Vožnja po tako enolični krajini nas je dokaj utrudila; a pridružile so se tej enoličnosti še tri druge nadloge: neznosna vročina in lakota ter žeja.

Na slednji dve sitnici se v Zagrebu ni nihče domislil; bili smo pač prenavdušeni: želodec nam je bil — zadnje vprašanje.

Vdali smo se svoji usodi ter se tolažili s tem, da si na prvi postaji, kjer obstane vlak, privežemo duše.

In hrepeneče — kakor tisti bogatin v zgodbah sv. pisma — smo zrl pri kupejskih oknih, kdaj pridrdramo do postaje. Prišla je ena, prišla je druga postaja — a namesto želodčnega utešila smo ogledovali na teh čisto slavonskih postajah strahovite ogrske napise in čuli izvečine le ogrsko klicanje železniških uslužbencev.

Postal nam je sedaj tudi okrog srca tesno . . . Slovan, ali si res v Avstriji obsojen v sužnost? Kdaj ti prisije solnce svobode?!

Postaja Vinkovce nas je šele odrešila. Imeli smo tu res le 8 minut odmora, a izkoristiti smo ga hoteli prav pošteno.

Prvi je predaval tovariš nadučitelj Aleksander Lunaček iz Št. Ruperta o škodljivcu voluharju (Schermans-Arvicola [Hypudaeus] terrestris). Poljudno nam je razložil in dokazal, kako nevaren je kmetijstvu sploh, posebno pa sadjereji, ta glodavec, ki ga ljudje nevedoma zovejo „krtica“, misleč, da je to samica krtova, s katerim pa ni v nikakršnem sorodu. Zatiiranje te premetene živalce je skrajno težavno; največ se doseže s streljanjem. Umevno je, da je to delo jako zamudno ter zahteva velike potrpežljivosti in spretnosti.

Gosp. Lunaček nam je dal že mnogokrat prilike poslušati razmotrivanja pedagoških teženj, danes nam je pa pokazal, da je istotako doma v praktičnem kmetijstvu.

Okrajni šolski nadzornik g. Ljudevit Stiasny je pridobil za drugo predavanje dež. vin. komisarja g. Frana Gombača, ki je razpravljal o določitvi primernih vrst jabolk in hrušk za Dolenjsko.

Vsakdo ve, kako poljudno zna pripovedovati g. Gombač, saj je menda ni fare na Kranjskem, kjer bi se še ne bil oglašil ta strokovnjak v kmetijstvu. Razni tovariši so prinesli s seboj vse polno določenih in nedoločenih sadnih vrst, hipoma smo imeli majhno razstavo, in razvnela se je živahna debata o raznih vrstah, ki so ali niso priporočljive.

Oba gg. predavatelja sta žela obilo pohvale od strani hvaležnih poslušalcev, vsakdo je moral priznati, da sta imela program v rokah dva veččaka.

Naposled smo si ogledali še krasni šolski vrt v Št. Rupertu. Vrt tvori velikanski pravokotnik, ki meri $\frac{1}{4}$ km v daljavo in ima tej primerno širjavo. Na vsaki lehi je prostora za 700 dreves, ki so oskrbovana tako, kakor se vidi malokje v šolskih vrtovih. Spričo tolike pridnosti je umevno, da je g. Lunaček v vsi okolici jako priljubljen.

Poglavje o voluharju smo popolnili s tem, da smo si ogledali na vrtu odprt rov in razna drevesa, ki so kazala nasledke ostrih voluharjevih zob. Po predavanju smo se zbrali k skupnemu obedu, kjer se je razvila neprisiljena zabava. Oddaljeni tovariši so kmalu odšli, bližnji so se pomudili do noči, vsakdo pa je odhajal z zavestjo v srečo: bil je lep dan!

Štajersko.

Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic.

Cenjenim tovarišem in tovarišicam vljudno naznanjam, da sem poslal predsedništvu „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ sledečo izjavo:

Vljudno naznanjam, da odlagam podpredsedništvo cenjenega društva. — Razlogi: 1.) Nočem biti soodgovoren za škodljivo dolgo spanje društva. 2.) Mi je znano, da kliče g. predsednik druge odbornike na moje mesto, kadar je sam zadržan nastopiti kot predsednik društva. 3.) Hočem torej omogočiti, da se

„Še v želodec ni prišlo, pa sem več zapravljal, kakor če bi doma tri dni sedel v gostilnici, s temi besedami je prihrumel tovariš T. v vlak. In v istini! Ko smo pričeli računati, koliko je kdo plačal v teh minutah, smo prišli do zaključka, da dražje niti pri Sacherju na Dunaju ne more biti kakor je na tej postaji!

Tovariša T. je to tako ujezilo, da je od same jeze zasmrčal v kotu kupeja. Ker pa zgledi vlečejo, smo kmalu dremali vsi kakor Matjaževi vojaki.

„Gospoda, molim pašuse!“ Te besede, govorjene v najnižjem basu, so nas prebudile iz spanja. Pred nami je stal mož postave, zahtevajoč potne liste. — A kakšna je bila ta personificirana postava? Širša kakor daljša; menda jo sedanja carinska vojna tako razganja. . . .

Dolg, zategnjen žvižg, podoben žvižgu izpuščene rakete in strahovit sunek nas popolnoma zdrami. — In iz teme, ki jo je nekako tajnostno razsvetljevalo daljno bliskanje, se začujejo kliči: Beograd!

(Dalje.)

pri eventualni novi volitvi dvigne na to mesto tovariš, ki bo tudi v obeh g. predsednika dovolj sposoben nadomestovati ga. — Z odličnim spoštovanjem Alojzij Strmšek, nadučitelj. Medvedovo selo, p. Pristava, dne 15. oktobra 1906.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 1. novembra t. l. v šoli v Gornjem gradu ob 11. dopoldne po sledečem vzporedi: 1.) Pozdrav predsednikov. 2.) Zapisnik zadnjega zborovanja. 3.) Predavanje g. dr. Konečnika o šol. higijeni. 4.) Poročilo tajnikovo. 5.) Poročilo blagajnikovo. 6.) Volitev novega odbora. 7.) Raznoterosti. — Glede obeda se je zglasiti pri gg. Kocbeku ali Sijancu v Gornjem gradu. — K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Ročni zapisnik za šolsko leto 1906—1907. Sestavil L. Jelenc. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. Že trinajstič stopa letos „Ročni zapisnik“ pred slovensko učiteljstvo. To je dokaz, da je učiteljstvo z njim zadovoljno in da bi ga ne moglo več pogrešati. „Ročni zapisnik“ je sestavljen natančno, pregledno in praktično. To troje je zasluga tovariša Jelence, ki je imel mnogo dela, da ga je izpopolnil. Nov razpredelek tvori pregled naše organizacije. To je hvalevredno. Z „Ročnim zapisnikom“ v roki lahko pokaže napredno učiteljstvo obrekljivemu svetu, da je delo njegov program. Nadejmo se, da ne bo slovenskega učitelja in slovenske učiteljice, ki bi ne imela te lične in pripravne knjižice. „Ročni zapisnik“ je natisnila „Učiteljska tiskarna“, ki je izvršila delo elegantno in solidno. To oboje jo najtopleje priporoča in ji zagotavlja lep razvoj. Priporočamo jo vsem somišljenikom ter pričakujemo, da naroča vse svoje potrebščine samo v „Učiteljski tiskarni“.

Šola in dom. Poročali smo že, da je izdal v „Učiteljski tiskarni“ tovariš Ivan Štrukelj knjižico z gorenjim naslovom. Knjižica je namenjena najširšim slojem, zato je pisana preprosto in umljivo, a — kar je glavno — prepričevalno. Zato smo preverjeni, da doseže svoj namen: tesnejšo zvezo med šolo in domom. Za uvodom govori tovariš pisatelj o vzgoji v domači hiši od rojstva do vstopa v šolo. Potem poučuje, kako bi moral dom podpirati šolo in dokazuje v naslednjem poglavju, kakšne važnosti je šola vobče in posamezni učni predmeti posebej. V zadnjem poglavju govori o pomenu roditeljskih shodov. Kdor prečita poljudno razpravo, mora vzklikniti: Pisal jo je res ljudski učitelj! — Ker je cena jako nizka, — 1 izvod stane samo 12 h — smo prepričani, da bo treba kmalu misliti na drugi natis. V tem primeru bi trebalo večjo skrb obrniti na jezik, ki bi mu trebalo enotnosti in doslednosti.

Družba sv. Mohorja šteje letos 81.979 udov, t. j. 1593 manj nego prejšnje leto. Nazadovani smo torej nekoliko, a vendar se je skupno število Mohorjanov še vedno ohranilo na častni višini. Naj bi ostalo i v bodoče tako!

Razmerje udov po posameznih škofijah oziroma krajih nam kaže ta-le pregled:

1. Goriška nadškofija	9215 (— 221)	udov
2. Krška škofija	6173 (— 265)	„
3. Lavantinska škofija	25024 (— 658)	„
4. Ljubljanska škofija	32640 (— 678)	„
5. Tržaško-koperska škofija	4392 (+ 36)	„
6. Sekovska škofija	461 (— 52)	„
7. Somboteljska in druge ogrske škofije	265 (+ 21)	„
8. Zagrebska nadškofija	479 (+ 11)	„
9. Senjska in druge dalmatinske škofije	346 (+ 55)	„
10. Poreška škofija	107 (— 24)	„
11. Djakovska škofija	78 (— 8)	„
12. Bosniške škofije	213 (+ 9)	„
13. Videmska nadškofija	234 (+ 4)	„
14. Razni kraji	364 (— 48)	„
15. Amerika	1771 (+ 253)	„
16. Afrika in Azija	217 (— 38)	„

Vkup 81979 (—1593) udov.

Številka v družbinah „zlatih bukvah“, v katere se vpisujejo na novo vstopivši udje, je narastla od 259.984 na 267.194, torej je vpisanih 7210 novih udov.

491.874 Mohorjevih knjig bode torej letos romalo med Slovence! Če dodamo to število onemu prejšnjih let, pridemo do števila 10.800.934 knjig, reci deset milijonov, osemstotisoč, devetsto ter štirintrideset knjig, katere je družba samo kot letna darila svojim udom razdelila od svojega obstanka sem. Pri tem pa niso všteta mnoga poznejša naročila, ponatisi itd.

Dne 10. oktobra smo začeli razpošiljati letošnje družbene knjige in prizadevali si bomo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Odpravili bomo zaboj s knjigami po tej-le vrsti:

Škofije: 1. Goriška, 2. Tržaška, 3. Lavantinska, 4. Ljubljanska, 5. Krška, 6. Amerika in Afrika 7. Razni kraji.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo „avizo“, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročijo samo zamudo in nepotrebne stroške. Poštne stroške morajo čast. poverjenikom povrniti posamezni udje.

One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbini tiskarni, prosimo, naj čim preje pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora.

Odbor.

Knjige „Družbe sv. Mohorja“ za l. 1907. 1. Koledar za l. 1907. — 2. Zgodbe sv. pisma. 13. snopič. — 3. Lešniki. Knjiga za odraslo mladino. Spisal Jožef Stritar. — 4. Uporniki. Povest. Spisal Ivan Lah. — 5. Pri severnih Slovanih. Potopisne črtice s slikami. Spisal Josip Lavtižar. — 6. Sveta družina, vzor krščanskim družinam. Spisal J. dr. Seigerschmied.

Obrtno računstvo. Sestavil H. Podkrajšek, c. kr. strokovni učitelj. — Cena vezani knjigi 1 K 20 h. — Na Dunaju, Založili Karel Graeser in drugovi. Vsebina. Uvod — Prvi del: Osnovni računi s celimi in desetinskimi števili. — Drugi del: Računanje z navadnimi vlomki. — Tretji del: Poraba osnovnih računov v rešitev obrtnih računskih nalog. — Četrty del: O merjenju geometrijskih likov in teles. — Peti del: Razmerja, sorazmerja in njih poraba. — Šesti del: Kako se izračunijo cene surovin in blaga. — Sedmi del: Proračuni. — Osmi del: O novcih, vrednostnih papirjih in denarnih zavodih. — Deveti del: O zavarovanju delavcev proti nezgodam in za slučaj smrti. — Dodatek. Tabele.

Z zadovoljstvom moramo konstatovati, da se je pričelo tudi na Slovenskem delati z zanimanjem uspešno za prosep obrtnega stanu, v prvi vrsti seveda za naše obrtno-nadaljevalne šole. Do sedaj smo pač imeli le šole te vrste na raznih krajih, a imele so se boriti s hudimi težkočami, v prvi vrsti je bilo tu pravo pomanjkanje pravih in dobrih šolskih knjig. In ona velikanska vrzel, ki smo jo ravno učitelji na tem polju občutili, je zadelana prav temeljito s knjigo, ki jo danes tu navajamo. — Tovariš sestavljalec, g. H. Podkrajšek, nam je podal s svojim „Obrtnim računstvom“ v resnici knjigo, ki jo bo vse učiteljstvo na slovenskih obrtno-nadaljevalnih šolah sprejelo s pravim zadovoljstvom. Knjigo podrobneje ocenjevati bi bilo menda odveč, vsaj nam že samo navedena vsebina — ki smo jo nalašč navedli — pove vse. Ne trdimo, da do sedaj še nismo imeli za ta predmet že slovenske knjige, a povdarjati moramo, da sedaj v rabi se nahajajoče Lavtarjevo „Obrtno računstvo“ ni nikakor zadovalo za vse potrebe, ker je knjiga premalenkostna. Vsak slovenski učitelj je moral poleg te Lavtarjeve „Obrtne računice“ rabiti še obširno nemško knjigo A. Klanserja. In kako mučno je ravno slovenskemu učitelju, iskati vedno pravih termin pri raznih specijalno obrtnih nalogah, ve le tisti, ki je to izkušal.

Podkrajškovo „Obrtno računstvo“ je — v kolikor smo ga preiskali — sestavljeno popolnoma v smislu ministrskega ukaza z dne 17. marca 1903., št. 41.575 ex 1902., ki govori o novih učnih načrtih za obrtno-nadaljevalne šole. In kar ji daje posebno vrednost, je pač to, da se prvič naslanja na slično češko knjigo „Počtství živnostenske“ prof. V. Rehořovskega in drugič, da bo to knjigo lahko rabil poleg učitelja tako na c. kr. strok. obrtni šoli in obrtno-nadaljevalni šoli tudi vsak samouk-mojster ali pomočnik.

Knjiga, kakor že rečeno, je razdeljena v devet delov in ima še dodatek raznih tabel, ki razkazujejo poleg raznega denarja tudi specifično težo raznih teles i. t. d. — V tem delu pogrešamo le še to, da ni sestavljalec omenjal

nekaj najvažnejših avstrijskih državnih in zasebnih srečk, njih nominalno vrednost, kurzno vrednost poljudnega časa in mogoče še dan tega ali onega srečkanja. Knjiga bi s tem pridobila mnogo na svoji popolnosti in jasnosti.

Vse hvale je tudi vredno, ker se v knjigi nahaja lepo število proračunov in kalkulacij. Umevno je, da se ti računi ozirajo le na fakične potrebe.

Važno se nam tudi zdi poglavje o hranilnicah ter posojilnicah, kakor tudi poglavje o zavarovanju delavcev proti boleznim in nezgodam. Poglavje, ki se mora v obrtnih šolah obravnavati, in sicer malo obširneje.

Slovensko učiteljstvo, sezi po knjigi in jo uvedi že letos v vse obrtno-nadaljevalne šole!

Končno pa samo vprašanje: Zakaj ni knjiga tiskana v Ljubljani? e + a

Politiški pregled.

* **Politiški pregled.** Pod tem poglavjem bomo odslej poročali o najvažnejših dogodkih v domači in svetovni politiki, da bodo naši čitatelji informirani o tem gibanju. Z raznimi političnimi vprašanji je dostikrat tudi šolstvo tako tesno združeno, da ni moči prezreti prvih, kdor hoče docela razumeti razvoj ali nazadovanje šolstva. Upamo, da s tem ustrezemo svojim bralcem. Ker pa je naš prostor tesen, se bomo mogli ozirati le na najvažnejše dogodke.

* **Železniški certifikati za ljudskošolsko učiteljstvo.** Državni poslanec Erb in drugovi so vložili na železniško ministrstvo peticijo, ako je c. kr. železniško ministrstvo voljno izdati tudi ljudskošolskemu učiteljstvu železniške certifikate, kakršne imajo c. kr. uradniki. Peticijo je podpisalo 20 poslancev. Radovedni smo, koliko je slovenskih podpisov.

* **Iz državnega proračuna za leto 1907.** Za pristaniške zgradbe je proračunjenih 1.200.000 K več kakor v letošnjem proračunu. Največ dobi Trst, ker je za razširjenje skladišč določenih 600.000 K več. Tudi dalmatinska pristanišča dobe nekaj. Lloyd je dobival za vožnjo v Vzhodno Afriko 1.400.000 K subvencije. Te postavke ni več v proračunu. Pač pa se je zvišala podpora trgovinski mornarici za 1.400.000 K. Naučno ministrstvo zahteva 90.460.266 K (lani 87.260.902 K), in sicer med drugim za gimnazijske stavbe na Štajerskem 10.500 K, na Kranjskem 31.400 K, na Primorskem 7400 K. Za realne stavbe na Štajerskem 18.400 K, na Primorskem 2000 K. Za obrtne šole na Štajerskem 8000 K, na Koroškem 5000 K, na Primorskem 2850 K. Za ljudske šole: Štajerska 20.300 K, Koroška 14.380 K, Kranjska 2667 K, Primorska 8000 K. Za meščanske šole Primorska 32.100 K.

* **Davki v Avstriji.** Direktnih davkov se je vplačalo v naši državni polovici od 1. januarja do konca avgusta 1906 l. 193.428 milijonov kron, za 6.02 milijona kron več, kakor lani. Na zemljiški davek je odpadlo 26.426 mil. kron (+ 1.300.000 K), na hišnorazredni davek 4.500.000 mil. kron (— 66.000 K), na hišnonajemninski davek 53.650.000 K (+ 1.480.000 K), na splošni pridobinski davek 22.900.000 K (— 405.152 K), na pridobinski davek podjetij, ki se morajo izkazati z javnimi računi 38.130.000 K (+ 1.240.000 K); na rentni davek 5.620.000 K, na osebno dohodninski davek 33.270.000 K (+ 1.689.000 K). Indirektnih davkov je bilo odplačanih od 1. januarja do konca avgusta 1906 l. 508.349.000 K; 52.409.000 K več kakor lani. Užitninski davek je znašal 42.870.000 K (+ 5.149.000 K), na vino in mošt, 8.110.000 K, na pivo 52.940.000 K, (+ 2.540.000 K), na meso in klavno živino 10.570.000 K (— 120.256 K), na sladkor 92.000.000 K (+ 10.990.000 K), na petrolej 14.830.000 K, na kolke 34.780.000 K (+ 2.300.000 K), takse 3.830.000 K, pristojbine 86.400.000 K (+ 16.570.000 K), davek na vožne listke 12 milijonov kron, loterija 9.230.000 K, sol 22.470.000 in tobak 111.610.000 K (+ 11.280.000 K).

* **Grofa Goluchowskega** čaka nezaupnica ogrske delegacije. Ker pa neče čakati nanjo, misli prej odstopiti.

* **Nova stranka na Hrvaškem.** Poslanci, ki niso v nobeni stranki, mislijo ustanoviti novo stranko, ki bi zastopala

stališče nagodbe z Ogrsko in bi se zavzemala za avtonomne gospodarske reforme. Tako poročajo iz Zagreba. Za to stranko se je baje izreklo več aristokratov, konservativnih politikov in onih poslancev, ki so bili prej v madjaronskem klubu. Tej vesti ni mnogo verjeti. To je le želja raznih madjaronskih voditeljev, ki bi radi zopet prišli na površje.

* **Reforme na Ogrskem.** Grof Andrassy predloži ogrskemu parlamentu razne zakonske načrte za povišanje ustavnega jamstva. Vladi se omeji oblast nad komitati, velikim županom se skrajšajo pravice, delokrog upravnega sodišča se pa razširi. Tako hoče sedanja ogrska vlada preprečiti, da bi se ne dogajali več taki konflikti kakor za Fejervarijevega ministirovanja.

* **Germanizacija nemških Poljakov nazaduje,** kar najbolj dokazujejo ta-le števila: Pri zadnji državnozborni volitvi v Tarnovizcah v Pruski Šleziji je dobil poljski kandidat 25.920 glasov, a leta 1903. pa le 6854.

* **Kulturni boj na Španskem.** Sedanja liberalna vlada hoče nastopiti proti kongregacijam. Izdelala je zakonski načrt, po katerem smejo kongregacije odpirati zavode le, ako to dovolijo kortesi. Mladoletnih oseb ne bodo smeli sprejemati v kongregacije. One člane kongregacij, ki bi se odpovedali svojim obljubam in samostanskemu življenju, hoče podpirati vlada. Minister bo smel razveljaviti pooblastila. Nezakonite asociacije hoče vlada odpraviti. Člani kongregacij, ki niso bili promovirani na vseučiliščih, ne bodo smeli poučevati. Tuje kongregacije hočejo razpustiti. Imetje kongregacij nameravajo omejiti na najpotrebnejši del in prepovedati fidejkomise. Kongregacije, ki se pečajo s trgovino, bodo morale plačati davke, vse kongregacije pa pridobniške pristojbine.

* **Minister — pa zopet učitelj.** Ministrstvo v Švediji, ki je prevzelo državne posle meseca oktobra l. 1905 je moralo sedaj odstopiti zaradi volilne pravice. V tem ministrstvu je bil naučni minister nekdanji učitelj ljudske šole, državni svetnik Fritjuf Berg. Zaradi tega odstopa se je odločil Berg, da se vrne zopet v šolo, kjer služi tudi njegova žena. Berg je dosegel v tem kratkem času, ko je bil minister, da se olajša švedska ortografija in izboljša materialno stanje učiteljstva. Štokholmsko učiteljstvo, ki ceni zasluge tega moža in nekdanjega tovariša, ga je imenovalo svojim častnim članom. Nameravane reforme izobraženja učiteljstva ni mogel Berg več izvesti. A švedsko učiteljstvo upa, da se zopet povrne na svoje prejšnje mesto in uresniči svoje načrte glede šolstva in prosvete.

* **Kulturni boj na Francoskem.** Prefekt v Ronenu je odstavil župana v Le Houlmu in Héronu, ker sta zopet hotela postaviti na prejšnje mesto razpela, ki so jih učitelji odstranili iz šol.

Vestnik.

Ljubljansko žensko učiteljske. Poročajo nam od merodajne strani, da odločuje pri sprejemanju gojenk na ljubljansko učiteljske edino zakon, statut in rezultat sprejemnega izpita; tega poslednjega se absolutno drže, zato je izključena vsaka protikejja. To javljamo zategadelj, ker nečemo nikomur delati krivice.

Osebnosti na Kranjskem. Tovariš I. Bernot, učitelj na II. mestni osemrazredni deški ljudski šoli v Ljubljani, je imenovan za strokovnega učitelja v X. plačilnem razredu na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani. Čestitamo! — Poljedelsko ministrstvo je imenovalo definitivno učiteljico v Sostrem pri Ljubljani, Pavlo Buhovo, za pomožno učiteljico na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji.

Učiteljem spisovalcem šolskih knjig v album. Ker ima sedaj slovensko učiteljstvo — edino v Avstriji — svojo lastno tiskarno, menda ne bo odveč, ako spomnimo vse one slovenske učitelje, tako ljudskošolske kakor tudi srednješolske, da naj dajejo vse knjige, ki jih spišejo v šolsko porabo, tiskati v učiteljsko tiskarno. Izgovor, da to ni mogoče, ker jih založi pogostoma kaka dunajska firma, recimo: Pichler, Gorišek in drugi, Temsky itd., ne drži. Ako damo knjigo eni ali drugi teh firm v zalogo, si izgovorimo pogoj, da jo mora dati v tisk učiteljski tiskarni. Zakaj na ta način pridemo najprej v okoliš onim zoprnim ti-

skarskim pogreškom, ki se nahajajo v knjigah, ki jih stavijo tuji tiskarji.

Častno občanstvo. Občinski odbor v Hajdini pri Ptujju je imenoval v seji dne 7. t. m. tamošnjega nadučitelja, tovariša Franca Podobnika, v priznanje njegovih zaslug, ki si jih je pridobil za hajdinsko šolstvo in občino, za častnega občana. Čestitamo!

Imenovan je za suplenta na učiteljskišči v Kopru slikar Šaša Šantel.

Iz seje ožjega c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico z dne 6. oktobra 1906. Uradna poročila: C. kr. dež. šolski svet je izdal dolg odlok, kako je izvrševati novi šolski in učni red. Šolska vodstva ga dobe v kratkem času. Zaradi bolehnosti se je dovolil eni učiteljici dopust za 14 dni, drugi 3 mesece, tretji 6 mesecev, oziroma do okrevanja. Enemu učitelju se nakaže doplačilo, ker je učil 8 mesecev po 3 ure več na teden, nego je bil dolžan. Tri prošnje za petletnino so se rešile tako, da se šteje čas po izpitu učiteljske sposobnosti. 2 prošnji za povišanje najemnine za šolske prostore sta se odredili v rešitev pomnoženega c. kr. okr. šolskega sveta. Dovolile so se razne naprave in poprave pri nekaterih šolah in sklenilo se je preskrbeti nekatere naprošene učne pripomočke. Pooblastilo se je predsedništvu c. kr. okr. šol. sveta, naj rešuje vloge knjižnične komisije za nakup knjig v okr. učit. knjižnico; samo v dvomljivih slučajih naj se take vloge rešujejo v seji. Sklenilo se je, nakupiti šolam kot učni pripomoček knjižico: Fr. Švara, Boj alkoholu in nikotinu. Prošnja neke učiteljske kandidatnje se predloži pomnoženemu c. kr. okr. šol. svetu v rešitev. B.

Nižjo gimnazijo v Kočevju razširijo v višjo gimnazijo. V ta namen je stavljen v državnem proračunu primeren znesek. Protekcija Nemcev!

Liberalna organizacija na Goriškem. Na Goriškem snujejo „Zvezo goriških narodnih društev“.

Obutev za otroke mora biti po nazorih dr. Ramecova popolnoma mehka. Najbolje pa je, da hodijo otroci bos, ako to dopuščata pot in podnebje.

Podnačelnik šmarskega okrajnega zastopa je tovariš Fran Ferline, učitelj v Šmarju pri Jelšah. Cesar je to volitev že potrdil.

44 let star gimnazijec. V VII. gimnazijski razred v Novem mestu je vstopil kot redni dijak umirovljeni orožniški postajevodja gospod Anton Bratković, ki je sedaj star 44 let.

Češki učiteljski list „Učitel'ské Noviny“ prijavlja v svoji 3. številki z dne 28. septembra t. l. posnetek našega članka o ljubljanskem šolstvu.

Iz Vojnika poročajo, da namerava „nemška“ trška občina svojo nemško trirazrednico, ki jo obiskuje okoli 80 otrok, razširiti v šestrazrednico in sčasoma v osemrazrednico. Vsi trije razredi štejejo skoraj toliko otrok kakor na vojniški slovenski štirirazrednici en sam razred.

Atentat na profesorja. V Berlinu je ustrelil na kliniki za zobe praktikant Winkler s samokresom na svojega šefa, ki mu ni maral dati izpričevala, da je zmožen za poslovanje na kliniki.

Zaradi ustanovitve italijanske šole pri Sv. Ivanu pri Trstu je priredilo preteklo nedeljo politično društvo „Edinost“ v Trstu protestni shod.

Resnične besede. Zadnja „Freie Lehrerstimme“ piše doslovno: „Fast drei Viertel aller Schulen (na Kranjskem) sind ein- und zweiklassig. Traurig ist auch die finanzielle Lage der Lehrerschaft; die Wichtigkeit einer guten Volksschule für die Entwicklung eines Volkes sehen die Männer, welche Krain verwalten, durchaus nicht ein!“ — Tem besedam nimamo ničesar dostaviti, obžalujemo samo, da so resnične!

Kurz za ljudske učitelje o modernem — novostrojnem — risanju v Celju se bo tudi to šolsko leto nadaljeval ter je po šolski oblasti že dovoljen. Vodil ga bo učitelj risanja na državni veliki gimnaziji v Celju, gosp. Schlemmer. — V minolem šolskem letu je ta kurz — z lepimi uspehi — uprizoril gosp. Jožef Schmoranzner, učitelj na okoliški šoli v Celju, sedaj c. kr. okr. šolski nadzornik v Mariboru.

VIII. mednarodni kmetijsko-gospodarski kongres se vrši na Dunaju prihodnje leto meseca maja.

„Perotninar“. Kakor znano, izhaja v Trziču na Kranjskem mesečnik za umno perotninarstvo ter za umno rejo vseh malih domačih živali. List je prav dober. Namerava se ustanoviti društvo perotninarjev in rejcev vseh malih domačih živali. Glavni namen društvu, ki bo imele ime „I. slovensko društvo perotninarjev in rejcev vseh malih domačih živali v Trziču“, je, delovati na to, da se reja vseh malih domačih živali po moči povzdigne in uvede po vseh slovenskih deželah in pokrajinah; ustanavljati podružnice in društvene postaje za čistokrvno perotnino in plemenjake malih domačih živali; prirejevati shode, predavanja, poučne izlete itd. po vseh slovenskih krajih; napravljati razstave in obiskovati tuje razstave v svrhu pouka; urediti si društveno knjižnico kakor tudi svoje lastno glasilo; uporabljati skupne društvene objave za prodajo in nakup vseh za rejo potrebnih predmetov.

Trgovinski muzej v Trstu. Ministrstvo za trgovino je odobrilo pravila „Trgovinskega muzeja v Trstu“ (Museo commerciale di Trieste). Zavod bo v kratkem otvorjen; za Trst je to velevažna inštitucija.

Šolske vesti iz Trbovelj. Iz Trbovelj poročajo: Šolski pouk se je začel 1. vinotoka. Šolo obiskujejočih otrok je letos 2300. Ti so razdeljeni na 30 razredov. Več razredov šteje nad 100 glav, nekateri pa imajo paralelke. V Hrastniku se je dozidala letos nova štirirazrednica. Fara ima štiri nova, lepa šolska poslopja. Bazen teh je še pri Sv. Katarini dvorazrednica in doma nekdanji štiri razrede broječa stara šola. Vkljub vsemu temu pa se bo spomladi domača šola, ki ima šest razredov in dve paralelki, razširila za štiri razrede. Učiteljskih oseb skupaj je 37.

Prebivalstvo Trsta in okolice. Po računih mestnega statističnega urada šteje sedaj Trst z okolico 198.525 prebivalcev. Pri zadnjem ljudskem štetju dne 31. decembra 1900 je bilo 178.127 prebivalcev.

V mestni šoli v ulici Kandler v Trstu se je dogodilo te dni, da je učitelj v III. razredu izpraševal učence, kako govore doma, slovenski ali laški? Velel je, naj oni, ki doma govorijo slovenski, izstopijo iz klopij. In čujte: v klopih je obsedela le — manjšina, a še med temi, ki so ostali v klopih, je bil marsikak Slovenec.

Revija „Katoliški Obzornik“ bo izhajala v prihodnjem letu pod imenom „Čas“ desetkrat na leto. Ali se sramujejo imena „katoliški“, da so ga zavrgli?

Nove pismene znamke v Bosni in Hercegovini uvede vojna poštna uprava dne 1. novembra. Znamke kažejo različne podobe. 5kronska znamka ima cesarjevo podobo, znamka za 1 h ima Doboj, za 2 h Mostar, za 3 h Plivatov v Jajcah, za 5 h Narentno polje z razgledom na Prenj, 6 h kaže Rama dolino, 10 h Vrbacesto, 20 h stari mostarski most, 20 h Sarajevo, 30 h podobo pošte na mulah, 35 h Jezero s paviljonom za turiste, 40 h vojaški poštni voz s konjsko vprego, 45 h sarajevski bazar, 50 h vojaški poštni avtomobil, 1 K Carzijo v Sarajevu, 2 K Lukov stolp v Jajcih. Znamke za stvari 5 h mošeja v Mostaru, 10 h Jajce s Pliva-Padeci.

Razgled po šolskem svetu.

— **Srednje šolstvo v Črni gori.** Letos so otvorili v Cetinju v Črni gori prvo višjo gimnazijo.

— **Nemške šole v Pulju.** Nemci v Pulju agitirajo za novo nemško dekliško šolo, ker se nadejajo, da jim bo minister Marchet tudi to zidal — kakor deško šolo — za državne denarje. Nemških šol v Pulju ne manjka. Tu imamo 1. nemško višjo gimnazijo, 2. nemško realko, 3. nemško deško ljudsko šolo, 4. nemško dekliško ljudsko in meščansko šolo in še celo vrsto strokovnih šol za mornarico, kakor „Marine-Unterrealsschule“ itd. Za pomemčevanje je torej prav dobro preskrbljeno. Mornarica je povabila ali kani povabiti delegate v Pulj, da si sami ogledajo našo vojno mornarico, arzenal, utrdbe itd. in se na svoje oči prepričajo o potrebi zvišanja kredita za stavbo novih vojnih ladij itd. Priporočamo slovanskim delegatom, naj se ob tej priliki informirajo tudi o šolah, ki jih vzdržuje c. kr. mornarica in ki stoje popolnoma pod njenim nadzorstvom. Kaj ima c. kr. vojna mornarica z ljudskimi in srednjimi šolami opraviti?

Zakaj morajo biti te šole tako strogo nemški in ponemčevalni zavodi, ko vendar vzdržuje c. kr. vojno mornarico tudi slovenski denar in slovenska kri!

— **Madjarski jezik — obligaten predmet na srednjih šolskih zavodih v Bosni in Hercegovini.** Sarajevski „Hrvatski Dnevnik“ javlja, da je skupni minister za finance, baron Burian, odredil, da se na srednjih šolskih zavodih uvede madjarski jezik kakor obvezen predmet. Dijaki lahko izbirajo, se li hočejo učiti nemščine ali madjarščine.

— **Vprašanje slovenske ljudske šole v Gropadi pri Trstu.** Trideset let je minolo, odkar so Gropajci uložili prvo prošnjo za ustanovitev šole. Zadnjo pa pred kakimi dvanajstimi leti, a danes čakajo še na rešitev te prošnje. Vseh vlog skupaj so napravili že 18, a poti neštevilo na občinske in državne urade! Stvar se je motala in se slednjič tako zamotala, da ne morejo zvedeti niti tega, v kakem stanju se nahaja to vprašanje, ker neki gospod na namestništvu nima nikdar akta, ko bi trebalo kaj pojasniti, zato menijo, da ga je prav temeljito — založil. Kar pa dela to šolsko afero še posebno interesantno, je dejstvo, da je mestni zastop sam že pred leti vzel ustanovitev te šole v proračun in jo torej priznal kakor potrebno. Dne 10. t. m. je zopet šla deputacija Gropajcev na namestništvo. Deputacijo je vodil g. dr. Rybář, ki je g. namestniku podrobno razložil to šolsko vprašanje, a g. namestnik se je vidno čudil, kako da je ob takih razmerah in dejstvih to vprašanje še vedno nerešeno!

— **Na Ruskem** je bilo 1905. leta 12,736 000 šolagodnih otrok, hodilo pa je v šole le 5,89.000 otrok. Ena šola pride na 1574 otrok. Vseh osnovnih šol je bilo 89.929 z 199.631 učitelji. Stroški za te šole so znašali 18,579 000 rubljev.

— **Doktorica filozofije, matematike in medicine.** Gospica Domitila Carbalho iz Portugalske ima tri doktorate: filozofije, matematike in medicine. Ko je napravila prvi doktorat, je zbudila toliko pozornosti, da ji je svetovala izpraševalna komisija, naj nadaljuje svoje študije. Napisala je več del, ki so ji donesli mnogo slave in mnogo denarja. Ko je napravila poslednji medicinski rigoroz, je vstopila na kliniko, kjer deluje že dve leti. Vsi moški kolegi jo visoko cenijo.

— **Študentke v Švici.** Švica ima šest vseučilišč, na katerih je 1518 ženskih slušateljic, in sicer v Bernu 486, v Lausani 399, v Ženevi 343, v Curihu 276 in v Baslu 14. Od teh 1518 slušateljic je 1328 rednih. Zanimivo je, da je od tega velikega števila študentk samo 140 Švicark, vse ostale so inozemke. Največ je Rusinj, namreč 1217, Nemk je 40; ostale so različnih narodnosti. Največ žensk sluša medicino (957), filozofijo obiskuje 333 slušateljic, prirodoslovje 174 in jus 36. Rusinje študirajo najraje medicino, Nemke in Švicarke pa filozofijo.

— **Nova nunska šola v Gorici.** „Sestre Previdnosti“ zidajo velikanski samostan in šolo, v kateri bodo ponemčevale slovenska in italijanska dekleta — zakaj šole bodo nemške. To bo že tretja nunska šola v Gorici. Uršulinke imajo italijansko, „Uboge šolske sestre“ in „Sestre Previdnosti“ pa vsako svojo nemško deklisko šolo.

— **Zoper motenje vere** se pregreši oni učitelj, ki noče opravljati orglarskega posla. Tako je razsodil c. kr. okraj. šolski nadzornik v Moravskih Budjevicah.

— **Kako so nabirali protestne podpise zoper razporoko.** Ker se sedaj pretresujejo podpisi na onih protestnih polah, ki so jih predložili klerikalni poslanci državni zbornici zoper razporoko, navajamo nekaj zgledov, na kak način so lovili te podpise. Na neki ljudski šoli na Dunaju v VIII. okraju so se podpisale zaradi nagovarjanja tamkajšnje učiteljice vse deklice petega razreda, stare 11—12 let. V znani samostanski šoli XIV. okraja, Herklotzgasse, so dobile deklice — šolske namreč — v starosti 11—13 let od nun protestne pole v podpis z naročilom, da podpišejo sebe, svoje brate, sestre in starše. Povedalo se jim je tudi, da to lahko store, zakaj kazni se jim ni treba bati, ker še niso 14 let stare. — In na Kranjskem? Vemo za šole, kjer so se šolarji hodili podpisavat na te pole, a ne samo ljudskošolski otroci, temveč tudi iz obrtno-nadaljevalnih šol. — In to je ljudski glas!

— **Vadniški učitelji in učitelji c. kr. ljudskih šol** so imeli 22. julija shod na Dunaju. Glavne njih zahteve so sledeče: 1. Prva in druga petletnica se povišaj od 200 na 300 kron, tretja, četrta in peta pa od 300 na 500 K. 2. Uvrsti naj

se jih v IX. činovni razred po preteku 5 let in v VIII. plačilni razred po preteku 25 let z naslovom glavnega učitelja. 3. Vračunava se službena doba od dneva usposobljenostnega izpita. 4. Službena doba se skrči od 40 let na 35 let. 5. Ure, ki se jih porabi pri lokalnih konferencah, se uračunajo kakor službene ure. 6. Preskrbi naj se jim ustanove, da se morejo udeleževati ferijalnih tečajev. 7. Pri izbiri c. kr. okraj. šol. nadzornikov in pri imenovanju glavnih učiteljev se naj ozira v prvi vrsti nanje. —eg—

— **Belgijsko šolstvo.** Pod klerikalnim regimom je bilo odpuščenih 1500 ljudskošolskih učiteljev, a 800 ljudskih šol in 200 otroških vrtcev zaprtih. Sedaj je 175 občin brez šol.

— **Hesensko učiteljstvo** tudi zahteva izboljšanja svojega gmojnega stanja, in sicer naj bo začetna plača 1800 K, a najvišja 4000 K. —e—

— **Naval na c. kr. žensko učiteljske praško in plzensko.** V prvo se je prijavilo letos 361 deklic, sprejetih je bilo le 60 kandidatinj. Od teh 361 deklic je pri izkušnji odstopilo 9, 190 je delalo izkušnjo prvič, 112 drugič, 45 tretjič, 4 po četrtrič in 1 šestič. — V Plznu se je zglasilo 120 kandidatinj, sprejetih je bilo 42. —e—

— **Angleško učiteljstvo** se lahko ponaša z najpopolnejšo organizacijo. Združeno je namreč v učiteljsko zvezo „National Union of Teachers“, ki je bila ustanovljena l. 1870. in šteje sedaj 57 584 članov. V angleškem parlamentu sede tudi trije člani tega društva, a ker angleški poslanci ne dobivajo nikakih dijet, plačuje vsak član za te poslance kakor tudi za agitacijo letno 2 šilinga (2 K). Društvo se deli v te pododbore: 1. šolski, 2. empirijski, 3. finančni in tiskovni, 4. pravni (pretečenega leta je uspešno izvedel 572 pravnih; vsak član plača temu pododseku tudi 2 šilinga), 5. organizacijski, 6. parlamentarni (ki daje navodila poslancem, pretresava šolske stvari, ki pridejo pred parlament itd.), 7. službeni (Angleška namreč ne pozna definitivnega nameščenja), 8. podporni (v pretečenem letu je izplačal nad 400.000 K podpor), 9. uredniški. Društveni organ „Scholmaster“ se tiska v 30 000 izvodih. —ega—

— **Zagrebsko vseučilišče — izpopolnjeno.** „Hrvatska“ poroča, da ustanovi hrvaška vlada na zagrebškem vseučilišču stolice za avstrijsko državno in civilno pravo ter izpopolni tudi ostale stolice, da bodo izpiti na zagrebškem vseučilišču enakovrni z izpiti v totranski državni polovici.

— **Hrvat — docent na dunajskem vseučilišču.** Naučno ministstvo je dovolilo g. dr. Lujo Adamoviču, da docira na dunajskem vseučilišču o botaniki in rastlinski geografiji.

— **Rusko šolstvo.** Car je odobril reforme ruskega šolstva. Vlada misli zgraditi veliko množino ruskih šol. Na carjev ukaz prično takoj s tem delom. Pristop k učiteljstvu je prost vsem privatnim učnim osebam. Vse učiteljice z izpiti imajo polno pravico — do zdaj je bilo to samo izjemoma — poučevati dečke v nižjih razredih srednjih šol. Sme se tudi poljubno snovati privatne šole. Poučevanje se bo vršilo poljubno v vseh deželnih jezikih. Privatno poučevanje, do zdaj prepovedano, če so se ga udeleževali otroci več kakor ene obitelji, je zdaj splošno dovoljeno. Peterburškega tozadevnega dijaškega shoda se je udeležilo od 8000 dijakov samo 2000. Ne ve se, bodo ti dijaki mirni, ali se bodo še nadalje upirali. Vendar upajo, da bo mogoče odpreti sedaj vse visoke šole.

— **Hranitev šolskih otrok.** Angleški parlament se je pečal s predlogom zakona o hranitvi šolskih otrok. Zakon določa, da se slabo hranjeni otroci hranijo v šolah na javne stroške. Če je slabe hrane kriva domača hiša, mora oče stroške povrniti; tudi se ne sme smatrati hranitve otrok kot podporo, zakaj le tako se obvarujejo starši političnih škod, ki so zvezane s prejemanjem podpore zaradi siromaštva. Ta akcija je zasluga socialne demokracije, ki ima v svojem programu zahtevo, da se morajo otroci brezplačno poučevati in hraniti.

— **Srbski profesorji v Sofiji.** Zadnjič smo poročali, da so prišli v preteklem mesecu srbski profesorji v Sofijo, da se udeležijo posvetovanj svojih bolgarskih tovarišev. Odbor, sestojč iz 20 členov, ki ga je izvolil kongres srbskih in bolgarskih profesorjev v Sofiji, je izdelal resolucijo, v kateri pravi: Pri obeh narodih je treba pri poučevanju obračati posebno pozornost na zgodovino in domačo književnost. Da se to dožene, meni odbor, naj bi se vsako leto podala po dva profesorja iz

Bolgarske v Srbijo in narobe iz Srbije v Bolgarsko, ki bodo proučavali kulturno življenje svoje okolice ter da bodo po povratku pri predavanjih seznanjali svoje učence s svojimi vtiski. Treba je, da profesorji srbski in bolgarski izdajajo skupno svoj organ in da se vsako tretje leto vrše kongresi, da se bolgarski in srbski jezik obligatno poučavata po eno leto na gimnazijah, zlasti pravilna korespondenca zaradi medsebojnega obveščanja, in da se iz sedanjih učnih knjig, ki se rabijo po gimnazijah, črta vse ono, kar žali čut enega ali drugega naroda, kar je vzrok neslogi. — Prihodnji kongres bo za tri leta, in povabijo se nanj tudi hrvaški in slovenski srednješolski profesorji. Zborovalcem so došli brzozjavni pozdravi iz Zagreba, Novega Sada, Cetinja in Ljubljane. Po zborovanju so si profesorji ogledali jugoslovansko umetniško razstavo in znamenitosti v Sofiji.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1064/m. š. sv.

Kranjsko.

Na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je popolniti izpraznjeno stalno mesto učitelja.

Prošnje je vlagati predpisanim potem do 10. novembra t. l.

Na zakasnele in nezadostno opremljene prošnje se ne bo oziralo.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 9. oktobra 1906.

Št. 1248.

V litjskem okraju se razpisuje s tem nadučiteljska služba na šest-razredni ljudski šoli v Toplicah pri Zagorju v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 10. novembra 1906.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 10. oktobra 1906.

Pravkar je izšla:
druga in pomnožena izdaja knjige
**- - - Učne slike iz
nazornega nauka**

za I. in II. razred.

2-2

Priredil ANTON MAIER.

Cena K 2'50, po pošti K 2'70.

- - Dobiva se v založništvu - -

L. Schwentnerja v Ljubljani

- - - v Prešernovih ulicah šte. 3. - - -

„Učiteljska tiskarna“

priporoča raznovrstne

- - vizitke - -

Za jesensko in zimsko sezono

priporočam svojo bogato

zalogo trpežnega in finega sleškega sukna

V nadi, da me cenjeno učiteljstvo podpira s svojimi naročili, zatrjujem istemu, da mi bo prva skrb, da po-
strežem vsakomur z najboljšim blagom po najnižjih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Ludovika Likarjeva

trgovka s suknom

Grahovo pri Rakeku, Notranjsko.

Priznanje!

Cenjena gospa! Priznati Vam moram, da sem se obrnil do Vaše trgovine z velikim nezaupanjem, in le bolj radi prijateljstva do Vašega soproga. Zato sem bil pa tem zadovoljnejši, ko sem prejel za nizko ceno prav dobro blago in sem ž njim tako zadovoljen, da ostanem Vaš stalen odjemalec in bom z veseljem priporočal Vašo solidno trgovino svojim tovarišem.

Z vsem spoštovanjem

Fran Črnagoj.

Ljubljana-Barje, 1. aprila 1906.

Izšel je in se razpošilja

ROČNI ZAPISNIK

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Spodnje Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto 1906/7.

XIII. letnik.

Sestavil **L. Jelenc.**

CENA: Za 75 učencev K 1'40, za 100 učencev K 1'50, za 125 učencev K 1'60, za 150 učencev K 1'70.

Ročni zapisnik založi »Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Naroča se obenem s šolskimi tiskovinami v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani ali pa pri vodstvu Zaveze.

**Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih,
kamor zahaja učiteljstvo!**

Last učiteljskega tiskovnega društva

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom,
šolskim vodstvom in učiteljstvu**uradne tiskovine iz svoje zaloge.**

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastoj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima naša tiskarna po prejšnji
ceni v zalogi.Naša tiskarna sprejema vsa v to stroko spadajoča dela ter
jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.**S kakšnimi težavami sem se moral boriti.**

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje.)

Na krški meščanski šoli mi je tudi učni načrt delal neprimike. Ko se je l. 1878. ta šola otvorila, so bili za splošne ljudske šole že izdelani učni načrti tudi na Kranjskem, za meščanske šole pa še ne, ker ni bilo še nobene. Zdrava pamet mi je torej velevala, da mora šola vzeti za podlago „normalne učne načrte“, ki jih je ministrstvo leta 1874. obelodanilo nekako za vzor vsem deželam. Molče je to veljalo do l. 1883. in 1884.

Leta 1883. je prišla pa na dan novela k državnemu ljudskošolskemu zakonu. Po tej noveli, oziroma po ministrskem ukazu k tej noveli je morala pa vsaka meščanska šola imeti svoj posebni učni načrt, pri katerega sestavi se je bilo ozirati ali na kmetijstvo ali na obrt ali na trgovstvo, katerega teh panog je pač prevladala v dotičnem okraju (kraju). Naša meščanska šola je izdelala učni načrt s kmetijskim značajem. (Za kmetijstvo, razen za vinorejo se pa vkljub temu ni moglo veliko storiti.) Načrt, kakršen je še dandanes na šoli v veljavi, se je izdelal pod predsedstvom takratnega nadzornika prof. Vodeba; izdelati se je moral v dveh iztiskih in predložiti učnemu ministrstvu v potrjenje.

Od konference izdelani načrt je romal torej v dveh iztiskih inštančnim potom na ministrstvo, a minilo je eno celo leto, ko ni bilo nazaj niti enega eksemplara niti odgovora. Ravnateljstvo je bilo zaradi tega primorano, da je rešitev odobrenja ali neodobrenja učnega načrta s prošnjo (ustno pri okrajnem, pisмено pri deželni šolskem svetu) urgiralo. Sele na to trkanje je došel odgovor. S tem odgovorom se pa tudi ni vrnil niti en iztisk načrta. Odgovor je namreč obsegal le premembe, ki jih je na učnem načrtu ministrstvo naredilo. Kaj zdaj početi? Hranil sem k sreči koncept učnega načrta, dasi to ni bila moja dolžnost, marveč uradna dolžnost okrajnega šolskega nadzornika, pod čigar predsedstvom se je načrt izgotovil. Ta koncept popravim, kakor je ministrstvo velevalo, in ga pošljem v tiskarno, da ga je sprejela v šolsko poročilo, kar se je zgodilo približno pred 20 leti.

Po tem potrjenem načrtu smo poučevali in s tem načrtom smo postregli vsakomur (uradni ali neuradni osebi), kdor je pač po njem povpraševal.

Na ta način je šlo med svet v teku 10 let veliko izvodov tako, da ga je bilo treba nanovo natisniti, kar se je zgodilo zopet v nekem šolskem poročilu. Dasi se je šola vedno ravnala po učnem načrtu in po uvedenih šolskih knjigah, vendar smo bili učitelji na sumu, da ne izpolnujemo v tej zadevi svojih šolskih dolžnosti. To sumničenje se je pripetilo celo deželnemu predsedniku baronu Heinu. Ko sem se pred desetimi ali enajstimi leti pritoževal

zoper nadzornika Knappitscha, ki ga bom v svojih opisih že še vzel na rešeto, mi je rekel ta visoki gospod: Halten Sie sich nach dem Lehrplane und erziehen Sie mir keine „narodnjaki“!

To očitje me je peklo, a v svesti si, da se ravnam po učnem načrtu in da narodnjakov ne vzgajujem, sem to kmalu prebolel.

Ko sem pa leta 1894/5 nastopil že svoje 35 letno službovanje, mi je „Lehrplan“ naše šole prizadejal novih ran. Deželni šolski svet je imel tudi v rokah tiskani načrt naše šole. A referentu se je morda čudno zdelo, da je v tem tiskanem načrtu, ki je sicer čisto nemški, tvarina za slovenščino navedena v slovenskem jeziku. To je bilo menda vzrok, da je referent zahteval original učnega načrta. Ker nisem mogel z njim postreči, ko ga nisem nikoli v roke dobil, so mi naklonili — ukor, čeravno sem zatrjeval, da to, kar je natisnjeno, odgovarja originalu do pičice. — Moji pritožbi zoper ta ukor pa tudi niso ugodili. Naleteli so pri tem iskanju originala učnega načrta, da uložni zapisnik meščanske šole ni bil popolnoma v redu, in s tem izgovorom je deželni šolski svet, ki je bil okrajnemu glavarju ukazal, da mi je dal ukor, potrdil to posvarilo (Rüge). Ko pa pogledam v stari šolski in učni red pri paragrafu, katere uradne knjige mora voditi šolski voditelj, najdem ondi razne knjige našete, a med njimi ni ekshibitnega protokola.

Težave sem imel časih tudi s tovariši. — Ali je to mogoče? Je mogoče, toda te težave so bile silno majhne in redke, čez vse redke; zakaj vobče se me pri vseh mojih podjetjih in pri vsem poslovanju učitelji silno podpirali in mi zaupali ter mi bili razen moje rodovine in mojih sorodnikov najboljše, najzvestejši prijatelji.

Že kot učiteljskega pripravnika so me radi imeli učitelji: Praprotnik, Tomšič, Močnik in dr. v Ljubljani; v Idriji smo si bili tovariši: Stegnar, Rupnik, Inglič kaj dobri; enako v Ljutomeru tovariši: Postružnik, Pernišek, Žirovnik, Mikl, Kryl, Meglič, Klanjšček. Ljutomerskega okraja učiteljstvo me je volilo v okrajni šolski svet, a deželni šolski svet me ni potrdil. V Ljutomeru sem bil predsednik okrajnega učiteljskega društva in „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“, ker me je učiteljstvo Ljutomerskega okraja in vsega spodnjega Štajera čislalo in mi zaupalo. Kot uredniku in založniku „Slovenskega Učitelja“ (Maribor, 5 letnikov, 1873—1877) me je učiteljstvo slovensko neizmerno podpiralo, tako da je list imel dovolj naročnikov in dovolj sotrudnikov. Podpiralo me je vedno, ker je tudi razne moje knjige in knjižice (dobre in slabe), brošure in brošurice, zemljevide, pisanke, risanke in dr. rado kupovalo in razširjalo.

(Dalje.)